

4. Pracovní a výrobně technologický proces v organizacích

Dagmar Svobodová

4. Pracovní a výrobně technologický proces v organizacích

- 4.1 Humanizace pracovního procesu v organizacích
- 4.2 Sociálně emancipační a sociálně solidarizační funkce pracovního procesu v organizacích
- 4.3 Ekologizace výrobních technologií v organizacích

Pracovní proces

- Pracovní proces je typ sociálního procesu, který probíhá mezi dvěma pracovními skupinami, příp. mezi pracovní skupinou a jedincem v časovém průběhu.
- Změny, které v pracovních skupinách probíhají, vyplývají z interakce mezi jejími členy a z pracovní činnosti, kdy se vytvářejí pracovní hodnoty.

4.1 Humanizace pracovního procesu v organizacích

- V širším smyslu jde o odstraňování časově, fyzicky a psychicky vyčerpávajících, rizikových, zdraví škodlivých pracovních činností z pracovního procesu, zahrnující příslušná opatření (zkracování pracovní doby až po robotizaci).
- V užším smyslu jde o hnutí, které vzešlo z humanistické psychologie a potřeby seberealizace jedince. Industriální formy masového pracovního procesu omezovaly lidskou tvořivost, protože pro zvyšování pracovní produktivity byla využívána jako motivace a stimulace pouze mzda, sociální kontrola a sankce.

Kritická sociologie a psychologie o dehumanizaci pracovního procesu

- V kritické sociologii H. Braverman varuje před technologickým panstvím manažerů nad společenským životem pracovníků.

- Tlaky na omezování byrokracie a hierarchie v řízení a kontrole.

- V kritické psychologii K. Holzkamp konstatuje legitimizaci technokratů v organizacích.

- Odstraňování překážek manažerského konzervatismu v organizacích.

Oblasti humanizace

- Pravidelné změny pracovního místa, střídání úloh a profesí
- Horizontální rozšiřování úloh na úrovni obsluha-údržba, které umožní využití více pracovních dovedností

- Vertikální obohacení práce o náročnější duševní činnosti, např. o kontrolní, řídicí, programátorské
- Zvyšování odpovědností, které byly dříve delegovány pouze nadřízeným

Reorganizace pracovního procesu

- Sociálně orientované strategie manažerů, které se vztahují k liberalizaci a demokratizaci chování v pracovním procesu

Reorganizace se týká přehodnocování :

- rutinní práce
- práce pod striktní kontrolou
- práce roztroušené a standardizované
- práce kolektivizované

- Zvyšovat účast pracovníků na rozhodování, obohacovat a rozšiřovat jejich pracovní náplň
- Zvyšovat odpovědnost za vlastní práci a její sebekontrolu
- Využívat pružnou pracovní dobu, podporovat a vyvolávat tvůrčí aktivitu

4.2 Sociálně emancipační a sociálně solidarizační funkce pracovního procesu v organizacích

- **Aristoteles věděl:** „že nemůže být štěstí v nečinnosti, pracovní neplodnosti, nýbrž jen v činnosti na všechny strany rozvětvené a ke všem směřující“
- Obecná funkce práce, která spojuje sociální funkce pracovního procesu, je funkce *sociálně emancipační*
- Sociálně emancipační funkce osvobozuje jedince od hmotné a mravní bídy života

- pracovní proces vytváří pevné svazky lidského společenství
- práce má kooperativní charakter
- pracovní život je velký kooperativní podnik
- lidské zdroje jsou na sobě vzájemně závislé
- pracovní proces zajišťuje komfort hmotného a duševního života jedince
- pracovní proces plní funkci sociálně solidarizační

Sociálně solidarizační funkci plní sociální solidarita mezi pracovníky

Pracovník cítí, že organizace nejsou jen spolupracovníci, nadřízení a podřízení, ale že organizace je i on sám, protože je s ní spojen společenstvím hmotných, duchovních a mravních hodnot.

4.3 Ekologizace výrobních technologií v organizacích

- **Auto-ekologizace** výrobních technologií řeší vzájemný vztah pracovníka a pracovního prostředí ve výrobě
- **Syn-ekologizace** výrobních technologií řeší vzájemné vztahy pracovních skupin a pracovního prostředí ve výrobě
- **Ekologická interakce** je neosobní, obsahuje sub-sociální aspekty struktury výrobních technologií a funguje skrze pracovníky v pracovním prostředí

Čistší produkce výrobních technologií

- Čistší produkce (Clean Production) je ekonomicky výhodný způsob snižování negativních dopadů výrobní produkce nebo poskytování služeb na ochranu životního prostředí.

• Důvody zavedení čistší produkce ve výrobě:

- snížení energetické a materiální náročnosti výroby a provozu
- úspora finančních nákladů
- zvýšení efektivity výroby
- zvýšení konkurenční schopnosti organizace
- pozitivní vliv na pověst a image organizace

Ekologická ohleduplnost trvale udržitelný rozvoj

- *Jedná se o způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich potřeby*
- *Agenda 21 je program pro 21. století = 6. akční program EU pro ochranu životního prostředí a strategie udržitelného rozvoje*
- *Ekobusiness – východiskem byl Kjótský protokol (1997), který začal platit od roku 2005. Podnikání je podřízeno přísným ekologickým zásadám, úspory energií, energeticky úsporné výrobní technologie.*
- *Nesníží-li lidstvo svou spotřebu a plýtvání, život na Zemi se možná udrží, ale ne nutně ve formě člověka.*

K dlouhodobému zachování lidské existence je nutné vybalancovat ekonomickou činnost člověka s přírodou, tedy zájmy výrobců a ekologů. tento bezplatný servis představuje významný faktor udržitelného rozvoje.

Biosféra planety má nekonečnou tržní hodnotu

Na jejím základě je založen trvale udržitelný rozvoj, který představuje nejvyšší prioritu a trvalou odpovědnost organizace (CSR) jako součást firemní strategie a kvalitního života v organizaci.

K základním principům trvale udržitelného rozvoje patří

propojení základních oblastí života

dlouhodobá perspektiva

omezená kapacita životního prostředí

předběžná opatrnost a prevence

kvalita života

sociální spravedlnost

zohlednění vztahu *lokální-globální*

vnitro-generační a mezi-generační odpovědnost

demokratické procesy

• Ekologické postupy a ukazatele

- Environmentální politika organizace
- Úspory zdrojů energie a vody
- Třídění a recyklace odpadu
- Nákup recyklovaných materiálů
- Ekologicky šetrné výrobky a služby = ecolabelling
- **Ekologická doprava (místo osobních aut – silniční a horská kola, in-line brusle). Každý zaměstnanec má určen počet kilometrů, který za rok ujede.**
- Ekologická logistika
- Zastoupení bezodpadových, energeticky a materiálově nenáročných výrobních technologií